

ANALIZA SYTUACJI WEWNĄTRZREGIONALNEJ W OBSZARZE POLITYKI SPOŁECZNEJ - REGION ŚWIĘTOKRZYSKI

informacja sygnalna

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Samorząd Województwa zobligowany jest do diagnozowania i monitorowania wybranych problemów społecznych w regionie. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, realizując swoją funkcję analityczno-programową przygotował dokument pn. "Analiza sytuacji wewnątrzregionalnej w obszarze polityki społecznej".

Zintegrowane informacje zawarte w „Analizie sytuacji wewnątrzregionalnej w obszarze polityki społecznej” stanowią podstawę diagnostyczną i wspomagają planowanie lokalnych strategii oraz programów, wyznaczając kierunki interwencji w obszarze pomocy społecznej. „Analiza sytuacji wewnątrzregionalnej” została opracowana na potrzeby ukierunkowania planowanego wsparcia w ramach Osi 9 - Włączenie społeczne i walka z ubóstwem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 w szczególności w zakresie:

- tworzenia nowych CIS, KIS, WTZ, ZAZ,
- wsparcia w postaci usług aktywnej integracji,
- preferowania form pomocy w opiece i wychowaniu dzieci w ramach usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

„Analiza.....” skoncentrowana jest na najważniejszych obszarach interwencji w obszarze usług społecznych, skierowanych do osób: starszych, z niepełnosprawnościami, bezrobotnych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

Część I: „Charakterystyka regionu świętokrzyskiego”

W tej części opisano sytuację demograficzną regionu wraz z prognozami, sytuację na rynku pracy, najważniejsze problemy społeczne regionu z uwzględnieniem różnicowań terytorialnych oraz główne powody udzielania pomocy społecznej.

Demografia

Cały obszar regionu świętokrzyskiego od lat dotyka problem demograficzny – liczba mieszkańców systematycznie maleje. W porównaniu do 2005r. liczba ludności zmniejszyła się o przeszło 30 tysięcy (stan na dzień 31.12.2014r.). Ze wszystkich powiatów wzrost ludności obserwowany jest jedynie w powiecie kieleckim. W latach 2005-2014 zmieniła się również struktura wiekowa regionu: z każdym rokiem wzrastał udział osób starszych, natomiast zmniejszała się populacja osób młodych i osób w wieku produkcyjnym. Prognozy ludności na najbliższe lata dla regionu świętokrzyskiego, opracowane przez Główny Urząd Statystyczny **przewidują dalszy, systematyczny spadek liczby ludności, który wraz z upływem lat będzie się pogłębiał oraz wzrost udziału osób starszych w strukturze wiekowej mieszkańców.** Województwo świętokrzyskie jest jednym z regionów, w którym proces starzenia się społeczeństwa przebiegać będzie najszybciej.

Ubóstwo

Województwo świętokrzyskie obok warmińsko - mazurskiego to regiony, w których w 2014 roku odnotowano najwyższy odsetek osób zagrożonych ubóstwem skrajnym (12,2%). Wpływ na tę sytuację mają czynniki ściśle korelujące z występowaniem ubóstwa takie jak: wysoka stopa bezrobocia, duży udział pracujących w sektorze rolnym oraz niskie wynagrodzenia w stosunku do przeciętnych w kraju. Najwyższy poziom zagrożenia ubóstwem odnotowano w powiecie: opatowskim, a najniższy w powiecie buskim i koneckim.

Rynek pracy

Sytuacja na rynku pracy - w porównaniu do grudnia 2014r. roku - uległa poprawie. Spadek ogólnej liczby osób bezrobotnych nastąpił we wszystkich powiatach województwa. Pomimo tego stopa bezrobocia utrzymuje się w regionie świętokrzyskim

(12,0%) na poziomie znacznie wyższym niż średnia dla kraju (9,6%) – stan na 30 października 2015r. Najniższą stopę bezrobocia odnotowano w powiecie buskim (6,3%), natomiast najwyższą – w powiecie skarżyskim (22,0%).

Powody korzystania z pomocy społecznej

W regionie świętokrzyskim najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, wskazywanymi przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie w 2014r. były: bezrobocie (26 602), ubóstwo (26 147), długotrwała lub ciężka choroba (23 132) i niepełnosprawność (22 017). W 2014r. z pomocy i wsparcia skorzystało 126 385 osób, co stanowi 9,96% mieszkańców regionu. Prognozy ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie wykazują wzrost liczby osób, które będą korzystać z pomocy społecznej w najbliższej przyszłości.

Część II: „Wsparcie osób z niepełnosprawnościami”

W części tej opisano sytuację osób z niepełnosprawnościami w regionie świętokrzyskim, ich problemy i potrzeby, jak również istniejący system wsparcia i zaplecze instytucjonalne.

Jak wynika z danych Narodowego Spisu Powszechnego, przeprowadzonego w 2011r. w województwie świętokrzyskim, osoby niepełnosprawne stanowiły 13% ludności (165 680 osób). Najwyższy odsetek osób z niepełnosprawnościami odnotowano w powiatach: ostrowieckim (17%), buskim (15%), staszowskim (15%) i mieście Kielce (15%). Natomiast najniższy udział osób z niepełnosprawnościami wśród mieszkańców ogółem w 2011r. odnotowano w powiecie kazimierskim (9%) i włoszczowskim (9%).

Niepełnosprawność to czwarta pod względem liczby osób przyczyna ubiegania się o pomoc społeczną w 2014r. w regionie świętokrzyskim. W działaniu na rzecz poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami szczególne znaczenie ma zapewnienie im poczucia bezpieczeństwa oraz stwarzanie warunków do przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych. Spójny system wsparcia powinien umożliwiać im korzystanie z usług opiekuńczych, opieki medycznej, z rehabilitacji leczniczej oraz dofinansowania zakupu środków ortopedycznych i pomocowych. Mając na względzie szczególne potrzeby osób

z niepełnosprawnościami, jak również koszty i nierzadko utrudniony dostęp do instytucji wspierających tą grupę osób **należy dążyć do zapewnienia im dodatkowego wsparcia w postaci wysokiej jakości usług, świadczonych na poziomie lokalnych społeczności.**

Wśród różnych instytucji w regionie świętokrzyskim, realizujących wsparcie na rzecz osób z niepełnosprawnościami wyróżniamy m.in.: środowiskowe domy samopomocy (35), zakłady aktywności zawodowej (4), warsztaty terapii zajęciowej (26), domy pomocy społecznej (38), ośrodki wsparcia (92), itp.

Sieć podmiotów, świadczących usługi aktywizujące i wspierające osoby z niepełnosprawnościami w regionie świętokrzyskim rozmieszczona jest nierównomiernie. Widoczne są wyraźne dysproporcje pomiędzy poszczególnymi powiatami i gminami. Należy dążyć do wyrównywania szans dostępu do usług dla wszystkich niepełnosprawnych mieszkańców województwa, wymagających wsparcia, w szczególności do rozwoju usług opiekuńczych, asystenckich i zapewnienia osobom zależnym kompleksowego wsparcia aktywizującego w miejscu zamieszkania – we wszystkich gminach, co pozwoli na zwiększenie ich samodzielności. Wsparciem powinny zostać objęte zarówno osoby z niepełnosprawnościami i zależne, jak również ich rodziny i opiekunowie.

Lp	Obszar rekomendacji	Rekomendacje	Adresaci rekomendacji
Usługi wsparcia osób z niepełnosprawnościami			
1	Usługi wsparcia osób z niepełnosprawnościami	Należy dążyć do wyrównywania szans dostępu do usług dla wszystkich mieszkańców województwa, wymagających podobnego wsparcia (tj. szeroko rozumiane wsparcie: psychologiczne, społeczne i terapeutyczne, wsparcie w sytuacjach kryzysowych osób niepełnosprawnych i ich rodzin) – poprzez utworzenie środowiskowych domów samopomocy w każdej gminie ewentualnie wprowadzenie usług wspierających we wszystkich gminach, gdzie nie funkcjonuje środowiskowy dom samopomocy.	JST/OPS
2	Usługi wsparcia osób z niepełnosprawnościami	Należy dążyć do rozwoju usług opiekuńczych i zapewnienia osobom niepełnosprawnym kompleksowego wsparcia aktywizującego w miejscu zamieszkania – we wszystkich gminach, co pozwoli na zwiększenie ich samodzielności. Wsparciem powinny zostać objęte zarówno same osoby niepełnosprawne, jak również rodziny w/w.	JST/OPS

3	Usługi wsparcia osób z niepełnosprawnościami	Należy tworzyć system wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Biorąc pod uwagę fakt, iż wieloma osobami niepełnosprawnymi opiekują się osoby z najbliższego otoczenia, wsparcie (również psychologiczne) należy kierować również do rodzin.	JST/OPS
4	Usługi wsparcia osób z niepełnosprawnościami	Niska świadomość osób niepełnosprawnych, gdzie poza ośrodkami pomocy społecznej można zwrócić się o pomoc. Konieczne jest zwiększenie świadomości poprzez działania informacyjne na temat oferowanych usług i możliwości wsparcia na poziomie gmin.	JST/OPS/ PCPR/ROPS
5	Usługi wsparcia osób z niepełnosprawnościami	Większe wykorzystanie niektórych instrumentów m.in. trenera pracy, asystenta osoby z niepełnosprawnością.	JST/OPS/ PCPR
6	Usługi wsparcia osób z niepełnosprawnościami	Należy dążyć do rozwoju mieszkań chronionych/wspomaganych/aktywizujących. Poprzez tę formę pomocy społecznej osobom w nich zamieszkujących zapewniona zostaje pomoc w prowadzeniu samodzielnego życia w społeczeństwie, zastępują one pobyt w placówce zapewniającą całodobową opiekę.	JST/OPS/ PCPR

Część III: „Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej”

W części tej dokonano analizy usług wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej w regionie świętokrzyskim oraz przedstawiono potrzeby w tym zakresie.

System wspierania rodziny i pieczy zastępczej realizowany na trzech szczeblach samorządu przedstawia się następująco:

- gmina: usługi asystenta rodziny, rodziny wspierające, placówki wsparcia dziennego, praca socjalna itp.
- powiat – do jego zadań należy organizowanie pieczy zastępczej tj. usługi koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinna piecza zastępcza i placówki opiekuńczo – wychowawcze;
- województwo: ośrodki adopcyjne, placówki opiekuńczo – terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne itp.

Diagnoza

W 2014 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w województwie świętokrzyskim wyniosła 7.934, co stanowiło aż 14% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej. W latach 2010 – 2013 wskaźnik ten utrzymywał się na poziomie 13%. Niepokojący wydaje się fakt,

iż pomimo spadku liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, wartość tego wskaźnika wzrosła w stosunku do ostatnich lat, a prognozy na rok 2015 mówią o jego dalszym wzroście. Analiza danych wskazuje na duże zróżnicowanie terytorialne w tym zakresie. Najniższy wskaźnik odnotowano w powiecie kazimierskim – wyniósł on 7%, najwyższy zaś w powiatach: ostrowieckim (19%), buskim (19%) oraz pińczowskim (18%).

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych jest integralnym elementem procesu deinstytucjonalizacji usług, który obejmuje działania profilaktyczne, zapobiegające rozdzieleniu dziecka z rodziną i umieszczeniu w pieczy zastępczej. Znaczącymi elementami wsparcia rodziny są: usługi asystenta rodzin, rodzin wspierających i placówek wsparcia dziennego.

Asystent rodziny

W 2014 roku w gminach regionu świętokrzyskiego zatrudniono 136 asystentów rodzin, którzy objęli wsparciem 1319 rodzin. Najwięcej asystentów zatrudniono w Ostrowcu Świętokrzyskim (12) i mieście Kielce (10), natomiast w 15 gminach województwa usługa asystenta rodziny nie była realizowana. Biorąc pod uwagę zwiększającą się liczbę rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi **należy dążyć do zwiększenia zatrudnienia asystentów rodziny, a w pierwszej kolejności należy dążyć do zatrudnienia przynajmniej jednego asystenta w każdym ośrodku pomocy społecznej.**

Rodzina wspierająca

Innym, niezwykle ważnym narzędziem wspierającym rodzinę przeżywającą problemy jest tzw. **rodzina wspierająca**. Niestety, w regionie świętokrzyskim jest to forma pracy z rodziną bardzo rzadko stosowana (w 2014r. rodzina wspierająca funkcjonowała tylko w gminie Nowa Słupia). **Niezbędnym wydaje się upowszechnianie tej formy wsparcia w gminach, informowanie przez OPS-y o takich możliwościach pomocy dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.**

Placówki wsparcia dziennego

Placówki wsparcia dziennego powinny być tworzone i rozwijane szczególnie w tych częściach województwa, gdzie występuje największe natężenie problemów opiekuńczo – wychowawczych i jednocześnie ich liczba jest zbyt mała, aby zaspokoić popyt. Obecnie

występuje duże zróżnicowanie terytorialne rozmieszczenia tych placówek w regionie (najwięcej placówek odnotowano w Mieście Kielce – 31 i powiecie kieleckim – 14). Na terenie 7 powiatów nie funkcjonowały placówki wsparcia dziennego. **Docelowo należy więc dążyć do tego, aby placówka wsparcia dziennego występowała w każdej gminie.**

Pieczą zastępczą

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieci, w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. W sytuacji, gdy konieczne jest umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, oczekiwaną formą jest przede wszystkim rodzinna pieczę zastępcza. W regionie świętokrzyskim widoczna jest przewaga rodzinnej pieczy zastępczej w stosunku do instytucjonalnej 7:3 (w 2014r. odsetek dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej wyniósł 73%, a w instytucjonalnej 27%). **Należy dążyć do dalszego wzrostu liczby podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej oraz do jej profesjonalizacji poprzez zwiększenie w jej strukturze liczby rodzin zawodowych i rodzinnych domów dziecka.**

Warunkiem wprowadzenia w życie idei deinstytucjonalizacji i rozwijania rodzinnych form pieczy zastępczej jest **zwiększenie liczby kandydatów, chętnych do ich utworzenia.** Ważną rolę wspierającą podmioty rodzinnej pieczy zastępczej pełnią **rodziny pomocowe** (zostały one powołane jedynie na terenie Miasta Kielce i powiatu kieleckiego). Dlatego też konieczne jest **zwiększenie liczby rodzin pomocowych w regionie**, jak również podjęcie działań edukacyjnych prowadzących do powoływania rodzin pomocowych w pozostałych powiatach województwa świętokrzyskiego. W celu objęcia wsparciem wszystkich rodzinnych form pieczy zastępczej wskazane jest **zwiększenie liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej**

Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej

W 2014 roku w regionie świętokrzyskim pieczę zastępczą opuściło łącznie 635 osób. Usamodzielnianie wychowanka pieczy zastępczej wymaga odpowiedniego przygotowania i współpracy służb społecznych, zaangażowania i środków finansowych na ten cel. Przyznanie świadczeń na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie to

ważne elementy wsparcia usamodzielnianego wychowanka. Realizując proces usamodzielnienia należy mieć jednak na uwadze, że aby proces startu w dorosłość zakończył się sukcesem, wychowanek powinien zostać wyposażony w niezbędne kompetencje społeczne i zawodowe, w razie potrzeby mieć możliwość otrzymania wsparcia ze strony innych osób, a także posiadać podstawowe warunki do życia – możliwość zamieszkania i podjęcia pracy. Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych jest wciąż jedną z największych trudności w udzielaniu pomocy usamodzielnianym wychowankom. Zasadniczym problemem jest **dostępność mieszkań chronionych/aktywizujących w województwie świętokrzyskim (27)**, należy zatem dążyć do rozwoju tej formy wsparcia w regionie. Ponadto konieczne jest **rozwijanie umiejętności prospołecznych i zawodowych usamodzielnianych wychowanków poprzez szkolenia, warsztaty, organizację grup wsparcia oraz działań integracyjnych oraz wsparcie procesu zatrudnienia usamodzielnianych wychowanków poprzez współpracę z PUP, OWES, lokalnymi pracodawcami.**

Lp	Obszar rekomendacji	Rekomendacje	Adresaci rekomendacji
Usługi wspierania rodziny i pieczy zastępczej			
1	Usługi wspierania rodziny	Zwiększenie zatrudnienia asystentów rodziny. Należy dążyć do zatrudnienia przynajmniej jednego asystenta w każdym ośrodku pomocy społecznej.	OPS
2	Usługi wspierania rodziny	Upowszechnianie rodzin wspierających jako ważnego narzędzia wsparcia rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Informowanie przez OPS-y o takich możliwościach pomocy dla rodzin, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	OPS/ROPS
3	Usługi wspierania rodziny	Utworzenie placówek wsparcia dziennego w tych częściach województwa gdzie występuje największe natężenie problemów opiekuńczo – wychowawczych. Z uwagi na ważną rolę, jaką odgrywają placówki wsparcia dziennego w profilaktyce wsparcia rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo – wychowawcze, docelowo należy dążyć do tego, aby placówka wsparcia dziennego występowała w każdej gminie.	JST/OPS
4	Usługi w zakresie pieczy zastępczej	Rozwijanie rodzinnych form pieczy zastępczej, w szczególności zawodowych: rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka.	PCPR

5	Usługi w zakresie pieczy zastępczej	Prowadzenie kampanii społecznych – upowszechniających ideę rodzicielstwa zastępczego.	PCPR/ROPS
6	Usługi w zakresie pieczy zastępczej	Organizację szkoleń, prowadzenie grup wsparcia dla istniejących rodzin zastępczych oraz kandydatów na rodziny zastępcze.	PCPR/ROPS
7	Usługi w zakresie pieczy zastępczej	Rekrutowanie kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe oraz prowadzenie rodzinnych domów dziecka w oparciu o istniejące rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe.	PCPR
8	Usługi w zakresie pieczy zastępczej	Rozwój mieszkalnictwa chronionego i lokali aktywizujących, jako niezbędnego warunku realizacji procesu usamodzielnienia.	JST/PCPR
9	Usługi w zakresie pieczy zastępczej	Rozwój umiejętności prospołecznych i zawodowych usamodzielnianych wychowanków poprzez szkolenia, warsztaty, organizację grup wsparcia oraz działań integracyjnych.	PCPR
10	Usługi w zakresie pieczy zastępczej	Wsparcie procesu zatrudnienia usamodzielnianych wychowanków poprzez współpracę z PUP, OWES, lokalnymi pracodawcami.	JST/PCPR/PUP/ OWES
11	Pozostałe usługi w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	Utworzenie Ośrodków Interwencji Kryzysowej we wszystkich powiatach regionu świętokrzyskiego.	PCPR
12	Pozostałe usługi w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	Rozwój poradnictwa specjalistycznego we wszystkich powiatach regionu.	PCPR/OPS
13	Pozostałe usługi w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	Utworzenie Szkół dla Rodziców we wszystkich gminach regionu świętokrzyskiego, jako istotnego elementu podnoszenia kompetencji i kwalifikacji wychowawczych rodziców i opiekunów w gminach województwa świętokrzyskiego, w których występują największe problemy opiekuńczo – wychowawcze.	OPS
14	Pozostałe usługi w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	Rozwój metody streetworkingu, jako innowacyjnej i bezpośredniej formy wsparcia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	OPS

Część IV: „Usługi wspierające osoby bezrobotne”

W części tej dokonano analizy sytuacji osób bezrobotnych w regionie oraz możliwości ich profesjonalnego wsparcia.

Bardzo ważnym elementem polityki rynku pracy, a także często pierwszym etapem na drodze osób wykluczonych do zawodowej i społecznej aktywności są podmioty o charakterze reintegracyjnym: Centra Integracji Społecznej (CIS), Kluby Integracji Społecznej (KIS), Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ) i Warsztaty Terapii Zawodowej (WTZ). W regionie świętokrzyskim działa 47 takich podmiotów: 6 CIS, 11 KIS, 4 ZAZ i 26 WTZ.

Narzędziem umożliwiającym włączenie społeczne, które tworzy miejsca pracy dla osób, które nie mogą odnaleźć się na otwartym rynku pracy są spółdzielnie socjalne, których w regionie świętokrzyskim jest 47. Ich rozmieszczenie terytorialne jest nierównomierne. Najwięcej spółdzielni socjalnych występuje w mieście Kielce oraz powiecie kieleckim, skarżyskim i ostrowieckim. W powiatach znajdujących się w południowo – zachodniej części województwa tj.: pińczowskim i kazimierskim nie odnotowano powołania spółdzielni socjalnych. **Należy podejmować działania prowadzące do rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w regionie świętokrzyskim.** Warunkiem skutecznej aktywizacji osób bezrobotnych jest współpraca międzysektorowa, w szczególności pomiędzy ośrodkami pomocy społecznej a publicznymi służbami zatrudnienia. Dlatego też należy dążyć do jej wzmocnienia.

Lp	Obszar rekomendacji	Rekomendacje	Adresaci rekomendacji
Usługi wspierania bezrobotnych			
1	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Istnieje potrzeba wzmocnienia współpracy instytucji pomocy i integracji społecznych i instytucji rynku pracy w zakresie doboru i indywidualizacji działań aktywizujących wobec wspólnego klienta.	OPS/PCPR/PUP /ROPS
2	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Nawiązanie trwałej, opartej na porozumieniu formy współpracy pomiędzy instytucjami – OPS/PCPR i PUP.	OPS/PCPR/PUP
3	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Powołanie w każdej instytucji koordynatora współpracy – wskazanie osoby odpowiedzialnej za współpracę OPS/PCPR i PUP.	
4	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Wspólne projektowanie ścieżki reintegracji dla klienta OPS/PCPR i PUP (tworzenie wspólnych planów działania dla osób, będących klientami OPS/PCPR i PUP). Preferowane są wspólne działania doradcy klienta, pracownika socjalnego i/lub koordynatora współpracy, którzy znają potrzeby, bariery i oczekiwania klienta.	OPS/PCPR/PUP

5	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Systematyczne, wspólne spotkania i szkolenia pracowników OPS/PCPR i PUP. Wspólne spotkania/szkolenia pozwalają na wymianę doświadczeń i wiedzy przez pracowników instytucji oraz ustalenie kierunków działań. Dzięki systematycznym i wspólnym spotkaniom usprawniony zostanie przepływ informacji pomiędzy instytucjami.	OPS/PCPR/PUP /ROPS
6	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Efektywne wykorzystanie systemu SEPI – Samorządowej Elektronicznej Platformy Informatycznej. Wskazane jest, aby współpracujące ze sobą strony w sposób pełny i efektywny wykorzystywały potencjał, jaki posiada system SEPI.	OPS/PCPR/PUP
7	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Upowszechnianie ofert pracy w Ośrodkach Pomocy Społecznej i Powiatowych Centrach Pomocy Rodzinie. Oferty pracy prezentowane są zwykle na stronie internetowej PUP. Klienci OPS/PCPR i PUP nie zawsze jednak mają dostęp do internetu. Z tego powodu zasadne wydaje się zamieszczanie ofert pracy na tablicach ogłoszeń w OPS/PCPR.	OPS/PCPR/PUP
8	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Promowanie przez PUP osób, które zakończyły kontrakt socjalny lub umowę równoważną. Kontynuacja ścieżki reintegracji, rozpoczętej w OPS/PCPR zgodnie z możliwościami PUP – np. poprzez promowanie w uzyskaniu oferty stażu lub pracy dla osób, które zrealizowały kontrakt socjalny bądź brały udział w programach KIS/CIS zwiększy ich szansę powrotu na rynek pracy	OPS/PCPR/PUP
9	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Rozwój współpracy międzysektorowej. Szczególnie pożądana jest współpraca instytucji pomocy i integracji społecznej oraz instytucji rynku pracy z trzecim sektorem z uwagi na możliwości i potencjał, jakim dysponują organizacje pozarządowe. Dlatego też należy inspirować zawiązywanie partnerstw międzysektorowych. Rekomenduje się włączenie do współpracy organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	OPS/PCPR/PUP NGO, PES, BIZNES
10	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Należy podejmować działania mające na celu rozwijanie i tworzenie podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej (docelowo CIS w każdym powiecie, KIS w każdej gminie).	JST/OPS,NGO
11	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Rekomenduje się wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej przez samorządy i instytucje publiczne poprzez m.in. stosowanie klauzul społecznych w udzielanych zamówieniach publicznych.	JST/ROPS
12	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Należy inspirować władze lokalne do nawiązywania współpracy z podmiotami ekonomii społecznej i uświadamiać im korzyści z tego płynące.	JST/ROPS
13	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Rekomenduje się podnoszenie kompetencji pracowników samorządów w zakresie stosowania klauzul społecznych, zlecenia realizacji usług społecznych użyteczności publicznej, społecznie odpowiedzialnego samorządu, itp.	ROPS

14	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Należy podejmować działania informacyjno-promujące ekonomię społeczną wśród społeczeństwa i władz samorządowych w celu stworzenia wiarygodnego wizerunku tego sektora.	ROPS
15	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Rekomenduje się ukierunkowanie pracy socjalnej na aktywizację bezrobotnych klientów pomocy społecznej poprzez tworzenie spółdzielni socjalnych.	JST/OPS/PCPR
16	Usługi wspierania osób bezrobotnych	Należy zapewnić pracownikom socjalnym, asystentom rodziny szeroki dostęp do różnego rodzaju szkoleń, kursów i warsztatów, które pozwolą skutecznie pomagać bezrobotnym klientom pomocy społecznej.	JST/ROPS

Część V: „Usługi wsparcia i pomocy dla osób starszych”

W części tej dokonano analizy sytuacji osób starszych w regionie oraz możliwości ich profesjonalnego wsparcia.

Systematycznie wzrastająca liczba osób starszych w naszym społeczeństwie wymusza konieczność zwiększenia zadań w zakresie pomocy osobom starszym oraz wymaga właściwego przygotowania instytucji do realizacji tych zadań. Starzenie się społeczeństwa jest nowym wyzwaniem dla rozwoju regionu. Osoby starsze stanowią grupę szczególnie zagrożoną zjawiskiem wykluczenia społecznego, dlatego też zarówno instytucje publiczne, jak i organizacje pozarządowe starają się wychodzić naprzeciw potrzebom osób w wieku emerytalnym po to, aby jak najdłużej były one aktywnymi członkami społeczeństwa, oferując im odpowiednie usługi i wsparcie.

W 2014 roku w regionie świętokrzyskim funkcjonowało: 38 Domów Pomocy Społecznej, 7 Rodzinnych Domów Pomocy, 6 Dziennych Domów Pomocy, 35 Środowiskowych Domów Samopomocy, 10 Uniwersytetów III Wieku, 23 Kluby Seniora, 15 Zakładów Opiekuńczo Leczniczych, 2 Poradnie Geriatryczne, 18 Hospicjów i Zespołów Opieki Paliatywnej.

Zwraca uwagę niewielka aktywność społeczna starszych mieszkańców regionu, szczególnie na terenach wiejskich. Uniwersytety Trzeciego Wieku obecne są jedynie w większych miastach i wciąż są mało popularne. Nie są powszechnie dostępne także adresowane do starszych zajęcia: ruchowe, komputerowe, czy językowe. **Należy**

podejmować działania mające na celu zapewnienie właściwych warunków seniorom m.in. poprzez ich aktywizację (kluby seniora, Uniwersytety Trzeciego Wieku, Rady Seniorów itp.), rozwój infrastruktury dedykowanej tej grupie społecznej, a także rozwój lecznictwa geriatrycznego.

Zmiany w tradycyjnym modelu rodziny tj. odejście od modelu rodziny wielopokoleniowej, wynikająca z tego samotność seniorów oraz niski status ekonomiczny osób starszych powodują, że jedną z form usług społecznych o coraz większym zasięgu i znaczeniu są **usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania**. Rekomenduje się rozszerzenie oferty gmin w zakresie świadczenia usług opiekuńczych.

Lp	Obszar rekomendacji	Rekomendacje	Adresaci rekomendacji
Usługi wsparcia i pomocy dla osób starszych			
1	Infrastruktura dedykowana seniorom	Należy podejmować działania mające na celu zapewnienie właściwych warunków seniorom m.in. poprzez ich aktywizację (Kluby seniora, Uniwersytety Trzeciego Wieku, Rady Seniorów itp.), rozwój infrastruktury dedykowanej tej grupie społecznej, a także rozwój lecznictwa geriatrycznego w związku z faktem tzw. starzenia się mieszkańców regionu świętokrzyskiego.	JST/OPS/Szkoły i uczelnie wyższe
2	Infrastruktura dedykowana seniorom	Podejmowanie działań mających na celu szeroko rozumianą inkluzję i aktywizację osób starszych oraz wdrażanie nowych usług, metod i standardów pracy z tą grupą społeczną. W obliczu nowej perspektywy finansowania w ramach programów unijnych zasadnym jest dalszy rozwój zaplecza instytucjonalnego, wsparcia dziennego a także rozwój trzeciego sektora funkcjonującego na rzecz osób starszych.	JST/OPS
3	Rady seniorskie funkcjonujące na poziomie samorządów gminnych	Wzrastający odsetek osób starszych w społeczeństwie wymaga lepszej realizacji i zaspokajania potrzeb tej grupy. Władze gmin mogą i powinny wykorzystać instytucje rad seniorów jako źródło informacji o oczekiwaniach i potrzebach oraz możliwościach konkretnej grupy społecznej - osób starszych. Rekomenduje się tworzenie rad seniorów w każdej gminie	JST
4	Partnerstwa oraz gminne i powiatowe programy na rzecz seniorów	Niewielka liczba działań prowadzonych w partnerstwie wskazuje na niechęć lub nieumiejętność parterów społecznych do wchodzenia we współpracę z jednostkami pomocy społecznej. Powyższy stan rzeczy sugeruje konieczność promowania i inspirowania projektów o charakterze partnerskim	ROPS

5	Partnerstwa oraz gminne i powiatowe programy na rzecz seniorów	Należy inspirować samorządy wskazując potrzebę opracowania programów na rzecz osób starszych w każdym powiecie i gminie.	ROPS
6	Usługi opiekuńcze dla osób starszych	Należy rozszerzyć ofertę gmin w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	JST/OPS
7	Usługi opiekuńcze dla osób starszych	Wspieranie/inicjowanie realizacji usług otwartych (terenowych) przez domy pomocy: usługi opiekuńcze, dowożenie posiłków.	JST/OPS
8	Usługi opiekuńcze dla osób starszych	Rozwijanie infrastruktury zdrowotnej i rehabilitacyjnej oferującej usługi medyczne skierowane dla seniorów ze szczególnym uwzględnieniem poradni geriatrycznych, zakładów opiekuńczo-leczniczych.	ZOZ
9	Usługi opiekuńcze dla osób starszych	Rozwój sieci placówek całodobowych, okresowego pobytu zapewniających możliwość czasowej opieki w przypadku choroby lub okresowego braku możliwości jej zapewnienia ze strony rodziny/opiekunów.	JST/NGO
10	Usługi opiekuńcze dla osób starszych	Rozwój domowych usług opiekuńczych, świadczonych przez osoby prawne prowadzące działalność w formie świadczeń opiekuńczych w tym przez podmioty ekonomii społecznej (organizacje realizujące zadania w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego), form opieki niestacjonarnej – upowszechnianie modelu usług asystenta osoby z niepełnosprawnościami/osoby starszej.	JST/OPS
11	Usługi opiekuńcze dla osób starszych	Rozwijanie form opieki niestacjonarnej – upowszechnienie modelu usług asystenta osoby z niepełnosprawnościami.	JST/OPS
12	Infrastruktura dedykowana seniorom	Tworzenie nowych typów domów pomocy społecznej dla osób starszych ze zmodyfikowaną świadomością (uzależnionych od środków psychoaktywnych);	JST
13	Usługi opiekuńcze dla osób starszych	Wspieranie/upowszechnianie usług zwiększających autonomię osób niesamodzielnych/starszych.	JST/OPS
14	Aktywność osób starszych	Tworzenie lokalnych sieci wsparcia rodziny w funkcjach opiekuńczych nad seniorami.	JST/OPS
15	Aktywność osób starszych	Promocja wolontariatu – opracowanie programów przygotowania seniorów do działalności społecznej i wolontariatu. Ukierunkowanie wsparcia na zajęcia edukacyjne. Promowanie działań na rzecz integracji międzypokoleniowej. Promowanie w środowisku seniorów aktywnego spędzania czasu wolnego i zdrowego trybu życia.	JST NGO
16	Aktywność osób starszych	Inicjowanie kampanii edukacyjnych mających na celu przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych.	UMWŚ